I. N. J.

DISSERTATIO MEDICA,

DE

MELÖE VESICATORIO,

QUAM

CONS. NOBIL. ET EXPER. FACULT. MED.
IN ILLUSTRI ATHEN. UPSALIENSI,

PRÆSIDE

VIRO NOBILISSIMO ET EXPERIENTISSIMO,

D:NO DOCT. CAROLO
LINNÆO,

EQVITE AURATO DE STELLA POLARI,
S:Æ R:Æ M:TIS ARCHIATRO,
MEDIC. ET BOTAN. PROFESSORE REG. ET, ORD.
ACADEM. SCIENT. UPSAL. HOLMIENS. PETROPOL.
BEROL. IMP. NAT. CUR. LONDIN. MONSPEL.
TOLOS. ET FLORENT. SOCIO,

PUBLICO EXAMINI MODESTE SUBMITTIT,

CANUTUS AUG. LENÆUS,

JEMTLANDUS.

IN AUD. CAR. MAJ. AD DIEM XX. DEC.
ANNI MDCCLXII.

H. A. M. S.

UPSALIÆ.

7

Nobilissime atque Celeberrime Secretarie
Regiæ Scient. Academiæ Holmensis
Nec Non
Eques Aurate De Stella Polari,

D:NE PETRE WARGENTIN.

Avuncule Honoratissime,

Ne mireris, Honoratissime Avuncule, me in conspectum Tuum jam prodire. Graves certe subsunt causæ. Prodeo, inqvam, non quasi bene, hoc tenui meletemate, de Te mereri videar: non quia mos est receptus jam dudum usu qui invaluit majorum. Veneratio, qua Te amplector, tanta, quanta esse solet, dum maxima, non adeo arctis continetur limitibus. Verum enim vero, animus effuso exsultat gaudio quod, in præsenti, qualemcumque nactus sit occasionem semet palam, hoc est, longe deditissimum gratissimumque declarandi. Adsit Tibi Deus faxitque, ut prospere omnia Tua succedant: faxit, non nisi satur annis honoribusqve, e vita discedas. Permansurus

Honoratiss. Nominis TUI

cultor & cliens humillimus
CANUTUS AUG. LENÆUS.

Experientiſſime Medicinæ Doctor & Chirurg. Profeſſor,
Celeberrime Chirurge Primarie Noſodochii Holmenſ.
Legionisque Vexilli Equeſtris, Academiæ Reg. Scient.
Holm. & Academiæ Reg. Chirurg. Pariſ. Coll.
Med. Regii Holmenſ. Nec Non Societ.
Chirurgiæ Holmenſ.

SOCIE,

D:NE OLAVE ACREL,

Limina Tua vix, aut ne vix quidem, ſalutare auderem, niſi animum adderet, quo me ſemper excepiſti, favor plane ſingularis. Quoties ille mihi ſuccurrit, ſuccurrit autem ſemper, haud exigua me adficit ſollicitudo, quod parum meritis in me Tuis reſpondere potuerim. Utinam venerationem, qua Te proſequor, longe maximam, verbis ſat dignis publice teſtificari poſſem! Immortales Tibi habeo gratias, & habebo, dum vivam; referre enim nequeo. Usque adeo, Experientiſſime Domine Doctor, in ære ſum Tuo. Summum implorare Numen, nunquam intermittam, velit omnia Tibi largiri exoptata, ut diu felix, Patriæ decus, vivas, floreas. Futurus, dum vixero,

Celeberrimi Nomins TUI

cultor & cliens humillimus

CANUTUS AUG. LENÆUS.

Regements Fåldtſkåren,
Ådel och Hőgaktad

Herr AUGUSTIN LENÆUS

Och
Dygdådla Frun,

Fru ANNA HAGSTRŐM,

Mine Huldaſte Főråldrar.

Jag kan icke uttrycka den glådje, med hvilken jag emottager et ſå őnſkadt tillfålle, men jag finner likvål alt főr inſkrånkt ämne, at afbőrda mig en af mina Kåraſte ſkyldigheter. Thet år at főr almånhetens őgon å daga lägga den ouphőrliga vőrdnad och Tackſamhet, jag år mina Főråldrar ſkyldig főr ſå otaliga vålgjårningar, ſå ogemena prof af de őmaſte huldheter, ſom jag från vaggan haft lyckan och főrmån af mina Főråldrar upbåra. Ach! om pennan vore ſkickelig at gőra hjertat den tjenſt, ſom det vid detta tillfållet őnſkar ſig. Ach! om de vőrdnads och årkånſamhets rőrelſer, jag i mit innerſta kånner főr mina Főråldrar, kunde allenaſt med allerminſta delen af deras liſlighet afſkilldras. Med hvad nője upſatte jag icke då deſſe rader, och med hvad hopp, at de viſſerligen ſkulle főra och behaga mina Főråldrar? Mina Főråldrar håppas jag ej anſer gåfvan főr den, ſom alt kunde vedergålla, utan hjertat med hvilket jag gifver den ſåſom hårflytande af ett rått ſonligt, vőrdnadsfult och årkånſamt ſinne; hvars őnſkan år att långe ſe Sina Főråldrars hőga ålder af den Hőgſta vålſignas med hålſa, ro och vålgång, då får jag och långe med ſonlig vőrdnad lefva

Mina Huldaſte Főråldrars

lydige ſon.
KNUT AUG. LENÆUS.



A καὶ Ω.

Dum anxius hærerem, quodnam argumentum, in tanta Morborum & Medicamentorum varietate, speciminis Academici loco publici juris facerem; dubitanti mihi illico occurrebant Cantharides. Haud equidem diffiteor, hocce argumentum, velut alia, quæ ad scientiam Medicam spectant, adeo abundanter, magnorum virorum opera, multis voluminibus, jam diu illustratum esse, ut ne tempus quidem ac vires ad ea perlegenda atque recensenda sufficerent; quæ quamvis uberioris tractationis ansam nobis præberent, curta tamen domi suppellex longiorem rei propositæ explicationem prohibet. Itaque, quam fieri potest, brevissime opinionem meam hac de re sistere animus est, ea minime spe, fore, ut rei aliquid novi addam, vel dignitatem illius proprio marte augeam, sed ut sententiæ oppugnato-

gnato-

gnatoribus argumentum, ad Materiam Medicam pertinens, adferam.

Præsens qualiscunque opella in tria Capita commode dividi potest, dum Cantharides, 1:mo ut simplices, 2:o ut præparatas, 3:o quem effectum & usum præstent, paucis considerabimus.

Cap. I. DIAGNOSIS.

Cantharides, in foro medico, quarum usus vulgaris atque communis est, ejusdem semper, per Europam, speciei ac nominis sunt. *Cantharides* sunt *insecta coleoptrata*, Antennis *filiformibus*, *simulque moniliformibus*; Thorace *subrotundo*; Capite *gibbo*, *inflexo*; Elytris *flexilibus*; Corpore *viridi-sericeo*. Insectis, hocce seculo, in ordinem systematicum redactis, atque Coleoptratis ab aliis distinctis, imprimis in his observabatur; *Elytra* esse *flexilia* instar pellis, cum tamen Elytra aliorum plerumque essent rigida & flexione fragilia; quam ob caussam quoque Historiæ Naturalis cultores existimabant, omnia insecta coleoptrata, Elytra flexilia habentia, ejusdem esse generis & his igitur cunctis nomen Cantharidum tribuebant; sed postea, dum in eo res vertebatur, ut insecta accuratiori subjicerentur examini, eorumque Antennæ votum decisivum generum coleoptratorum habere perciperentur, hocce genus in duas partes est divisum, nempe 1:mo in ea, quæ habebant *antennas setaceas*, *cum thorace planiusculo*. 2:do in ea, quæ *antennis* pollebant *moniliformibus*, *cum thorace teretiusculo seu rotundato*. Eo modo, duobus generibus distinctis, ad ipsius naturæ ductum & eorum structuram, necessum quoque ducebatur, cuilibet generi nomina addere diversa.

Prio-

Priori generi nomen Cantharidis retinere concesſum eſt, quoniam plures comprehendebat ſpecies, & minori immutatione indigebat; poſterius vero conjunctum cum genere alio, antea ſtabilito, *Meloë* eſt dictum, quod nomen a Paracelſo ſumtum hic quoque recipere neceſſum habebant. Hanc ob cauſſam Cantharides noſtræ ad id genus non pertinent, quod a Zoologis nominatur Cantharis, ſed Meloë.

Genus Meloës ſequentibus Characteribus definitur.

Antennæ moniliformes, articulo ultimo ovato.

Thorax ſubrotundus.

Elytra mollia ſ. flexilia.

Caput inflexum, gibbum.

SPECIES, in omni materia medica, diſtincte proponi debent, quare neceſſum duco, diviſionem etiam Meloës obſervari, qui quoque commode in duas phalanges primarias diſtingvi poteſt, nempe, in earum Meloës ſpecies, quæ habent 1:o *Elytra abbreviata* absque ſubjacentibus aliis; 2:o in eas, quibus ſunt *Elytra longitudine abdominis* cum ſubjacentibus aliis: ad has pertinent Cantharides noſtræ officinarum; ad illas vero Scarabæus Majalis ſeu Scarabæus Unctuoſus, vel Pro-Scarabæus, in Pharmacopoliis olim dictus, cujus uſus hodie apud Medicos fere in deſvetudinem venit, forſitan eam ob cauſſam, quod Medicis vera ejus vis & efficacia ignota fuerit; quam haud facile perſpicere potuerunt, quamdiu eum, vinculis propinquitatis, Cantharidibus noſtris conjunctum eſſe, neſciebant.

Species, quæ veſicatorium habent effectum, ad quem a Medicis uſurpantur, ſunt variæ, licet Medici hucusque una ſolummodo ſpecie per totam Europam ſint uſi, quam huic loco ſubjiciendam eſſe neceſſum duco, ut Medicus Pharmacopoliis carens, aliis, ſi forte facilius obtineri queunt, inſervire poſſit.

1:mo. MELOË vesicatorius *alatus viridissimus nitens, antennis nigris. Syst. nat. I. p. 419. Faun. svec. 2. n. 827. Sultz. ins. t. 7. f. 55. bona.*

Cantharis officinarum *It. Scan. 186. Raj. ins. 101. Mouff. ins. 144. Aldr. ins. 276. Jonst. ins. t. 7.*

Cantharis cæruleo-viridis, thorace teretiusculo. *Mat. Med. 2. p. 328.*

Habitat in Europa.

Hæ Cantharides Officinales nostrates sunt, quas Pharmacopæi plerumque a Belgis emunt, & hi ab aliis regionibus adsportant. *Langius Oper. med. I. p. 430.* dicit, *eas per Germaniam colligi & deinde transportari in Hollandiam & Hispaniam.*

Olim ex Hispania eas solummodo sumsimus, unde quoque, quæ, nostris temporibus, in Officinis reservantur, dicuntur Muscæ Hispaniæ, *Spanska flugor*; sed abunde satis occurrunt per totam Europam, in locis, quæ, respectu ad Sveciam habito, meridiem spectant, ex. gr. in *Hispania*, *Gallia*, *Germania*, *&c.* Quid, quod, D. Præses in *Scania* quoque eas copiose juxta Malmogiam, Trelleburgum & Ystadium atque finitima loca reperiit, ubi sustentantur foliis *Ligustri vulgaris*, *Syringæ vulgaris*, *Loniceræ Xylosteonis*, *Loniceræ Caprifolii*, *Sambuci nigræ*, *Fraxini excelsioris*, (non vero in Orno reservata Cicadis), *Populi nigræ & albæ*, *Bignoniæ Catalpæ*; tamen imprimis ac plerumque Ligustri folia in margine rodunt, ita ut arte vel natura quasi serrata videantur, ut quoque, solum e foliis ejusdem fruticis statim dijudicare possimus, an in loco obvio reperiantur: raro autem tempore meridiano in ramis fruticum commorantur, sed tum ad inferiores terræ latebras se conferunt. Qvum igitur Patria nostra sufficientem earum copiam ferat, non necessum erit, ex aliis regionibus eas accersere, cum sufficiens quantitas intra Patriam occurrat, &, si non sufficeret

ret, in aliis locis plantari & multiplicari possent. Peracta Metamorphosi brevi tempore & vix ultra mensem Junii vigent, sed sensim pereunt & evanescunt, unde & Auctores, qui viderunt eas celeriter præsentes, magna cum multitudine, in arbustis se sistere, crediderunt, hæc insecta esse migratoria, originem e terris australibus deducentia, & summa deinde celeritate ad septentrionem advolantia. Insectum esse inquiunt nonnulli, *quod æstivo tempore turmatim accedit, & vix mora trium vel quatuor dierum apud nos facta, iterum abit, nec apud nos nidulatur vel ova ponit.* Et alibi: *Tametsi vero nostris in oris subinde largam earum copiam videas, adventus tamen & discessus brevi dirimuntur spatio, nimirum alimento deficiente avolant alio, ita ut vix per quatriduum uno in loco subsistunt, sed uti turmatim accedant, ita, agmine facto, rursum abeunt, &, sine dubio loca calidiora, utpote Siciliam, Italiam ac Hispaniam petunt. Hinc fit, ut his nostris in regionibus, etiam si coire videantur, ova tamen non ponunt, nec pullos excludunt, qui videantur, sed omnes ejusdem magnitudinis, qua adultiores gaudent, conspiciuntur.* Hoc autem ab indole hujus insecti longe alienum est, quod, omnium tardissime jactando alas, sese in altum tollat; quare &, dum arbor feritur, in qua sedem suam habet, illico terram petit & vix ac ne vix quidem, e loco se movet, dum facile, nullam opem fugam quærens, carpi possit. Occasionem vero huic opinioni vel ipsæ dederunt Cantharides, quæ, brevissimo tempore, post peractam Metamorphosin, vigent & brevi quasi evanescunt, unde rerum ignari illas migratorias judicarunt.

DESCRIPTIO harum Officinalium Cantharidum hæc est: *Corpus* Oblongum, subcylindricum, viridi-sericeum. *Antennæ* corpore paulo breviores, filiformes, nigræ, articulis undecim subclavatis. *Caput* inflexum, subpubescens, punctis excavatis adspersum. *Os* labio e-

marginato: Mandibulæ duæ, nigræ, vix labio longiores. *Palpi* quatuor, quorum duo majores viridisericei; duo breviores nigri. *Thorax* pubescens, linea longitudinali concava, lateribus superficie inæquali. *Elytra* longitudine abdominis, costis duabus longitudinalibus obsoletis, superficie punctis vix conspicuis concavis undique tecta, margine exteriori patulo. *Alæ* nigricantes. *Pectus* pubescens. *Abdomen* minus pubescens. *Pedum* ungves nigricantes. Larvas vel Pupas non vidimus.

2:do. MELÖE *Schæfferi*, facie & colore ad præcedentem accedit, ita tamen, ut distingvatur magnitudine triplo minore, sed imprimis antennis adeo singularibus, ut a reliquis omnibus differat & paucis vix describi possit.

3:tio. MELÖE *bimaculatus* alatus niger, coleopteris luteis: maculis duabus nigris posticis. *Faun. Svec. n. 828.*

Hæ Species, Upsaliæ & in Fennonia, mature, mense regelationis & germinationis, reperiuntur, & nullum est dubium, quin eadem vi polleant cum antecedente. Nescio, qua se herba alant, nam hic in fossis arenariis interdum occurrunt, quo remigio alarum se contulerunt, sed propter innatam suam inertiam inde fugere non valuerunt.

4:to. MELÖE *Cichorii* alatus niger, thorace hirsuto, elytris fasciis tribus flavis. *Syst. nat. I. p. 419. Amæn. acad. 5. t. 3. f. 188.*

Chrysomela Cichorii. *Hasselq. It. 410. n. 101.*

Cantharis fasciata. *Imperat. nat. 901. f. 1.*

Hoc insectum non solum in toto Oriente, sed etjam in China & finitimis regnis reperitur.

Dioscorides Lib. 2. cap. 54. de suis *Cantharidibus* dicit, *potentissimas esse variegatas luteis lineis, quas in pennis,* (Elytris) *transversas habent, promissoque corpore crasso & præpingvi.*

Pli-

Plinius Lib. XXXIX. cap. 4. iisdem verbis fere utitur: *potentiſſimæ inter omnes variæ luteis lineis, quaſi pennas transverſas habent, multum pingves.*

Imperatus, qui primus deſcriptionem hujus ſpeciei reliquit, hunc Meloën Cichorii veram *Cantharidem Dioſcoridis* & veterum ſtatuit; quod facile largimur, quum hoc variis argumentis, facile demonſtratur. 1:mo. Ex deſcriptione Haſſelquiſtii ſciamus Meloën Cichorii in toto oriente vulgarem eſſe. 2:do Ex ipſis proprietatibus, viribus & effectibus generi propriis, ad quod ſpectat. 3:tio Ex loco, quod in agris eum degere aſſerit; victitat enim Cichorio, quod vulgariter in marginibus arvorum creſcit. 4:to Ex faſciis ſeu latis transverſisque lineis Elytrorum huic propriis. 5:to Ex eo, quod etiamnum hic hodie apud Chinenſes officinalis ſit. Ante aliquot annos a N. J. Fothergill. M. D. integrum Pharmacopolium Chinenſium reportavit D. D. Præſes, in quo etjam unam ſcatulam hoc repletam inveniebat: adeo ut Chinenſibus præſenti ævo, hanc Dioſcoridis Cantharidem uſui eſſe, haud falſo arguimur. Alias ſpecies, ut minus cognitas, parvas & uſui Medico inſufficientes præetereo.

Cap. II. PRÆPARATIO.

Ex datis ſequitur, duas imprimis ſpecies Cantharidum, *Meloën veſicatorium* ſcilicet & *Meloën Cichorii* pro uſu medico receptas eſſe, quarum prior in Europa frequentiſſimus officinis Europæorum ſufficiat; poſterior vero ſeu Meloë Cichorii, Cantharis veterum & Dioſcoridis relinquatur gentibus orientalibus, apud quas vulgatiſſima.

Cantharides ab antiquiſſimis retro ævis Medicis pro uſu veſicatorio innotuiſſe, dubium eſſe nequit, cum ipſe Hippocrates eas uſurpaverit; adeoque quod uſus earum originem ſuam apud Arabes habuerit, uti Baglivius contendit, prorſus alienum nobis videtur. Mo-

Modus Cantharides colligendi perfacilis eſt; ſi enim linteum ſuper terram explicetur ſub arbore, ubi reperiantur & baculo leviter ramos percutamus, omnes decidunt ſupra linteum & facile colliguntur. Sic lectæ citisſime exſiccentur in fumo vel in olla ſupra ignem, ut mox pereant, vel etiam prout Dioſcorides tradit, *quod facile, vaſe non picato condantur & raro mundoque linteo, obligato ore & deorſum converſo, ſuſpendantur ſuper aceti ferventis, quam acerrimi, halitum, donec æſtu exanimentur, poſtea linteo transfixæ reponantur.* Perinde vero eſt, quomodo interficiantur & ſiccentur fumo, ſeu quavis alia faciliori methodo.

Veterum plurimi jubent rejicere Caput, Elytra & Pedes, ſolumque Corpus retinere pro uſu Medico; ſed hoc ſupervacaneum eſſe ducimus, cum omnes earum partes eadem gaudent vi, adeoque & integræ, prout apud noſtrates in Pharmacopœis occurrunt, ſervari posſunt.

PRÆPARATA Cantharidum in Officinis noſtris communiter tria occurrunt.

1:mo *Pulvis*, circa quem obſervandum, quod, qui eas in pulverem redigit, ſedulo caveat, ne pulvis in fauces evolet & excitet faucium inflammationes aut Hæmoptyſin; quod neque pulverem nudis manibus vel digitis nimis verſet, quia pulvis facile inhæret Epidermidi & veſicas exitat.

2:do *Eſſentia* Cantharidum ſequenti modo præparatur.

Pharmacop. Londinenſis formula:

Rec. *Cantarid. pulveriſat.* Drach. duas.
Coccionell. Unciam ſemis.
Spirit. Vinoſ. tenuior. Libram ſemis.

Digere & cola per chartam.

BARTHO-

BARTHOLINI Th. formula.

Rec. *Pulveris Cantharid.* Scrup. unum.
Vini Rhenan. Uncias quatuor.

M. ſtent per aliquot dies, filtrentur per bibulam Dr. doſis cochlear 1. in vini Cochlear. 7. pro vehiculo.

3:tio *Emplaſtrum veſicatorium* ſecundum Pharmacopœam Wurtenbergenſem ita præparatur:

Rec. *Pulveris Cantharid.* Uncias quatuor.
Ceræ flavæ Uncias decem.
Terebinth. venet.
Olei. roſar. aa Uncias binascum ſemis:
Camphoræ drachmas tres.

M. f. Empl. extendendum ſupra alutam, ad juſtam determinandamque latitudinem.

Quod ſi vero in votis ſit, ut hocce emplaſtrum fortius operetur, aliquid pulveris cantharidum ſuperficiei Emplaſtri extenſi inſpergimus, nec non partem corporis ante applicationem aceto inungimus, ut promtius vim ſuam veſicatoriam exſerat; quamvis plurimi ſtatuant vim Cantharidum ab acidis potius infringi, quam augeri. Ceterum, qui ruri degunt, poſſunt pulverem Cantharidum miſcere cum miva aut fermento panis acidi & nudo corpori applicare.

LOCA corporis, quibus applicari debeant, ſunt partes teneriores: 1:mo *Nucha* ſeu Cervix. 2:do Pone *Aures.* 3:tio *Brachii* muſculoſa ſupra carpum. 4:to *Crura* quatuor digitos ſupra malleolum. 5:to *Caput*, abraſis capillis. MODUS *applicandi hic eſt:* 1. Abluitur locus aceto, poſtquam crines, ſi adſunt, ſcalpello ablati ſunt. 2. Applicatur Emplaſtrum Veſicatorium vel pulvis Cantharidum cum fermento panis in formam Emplaſtri redacto. 3. Munitur Emplaſtro glutinante, ſpleniis & faſcia. 4. quando, poſt decem circiter horas, veſica ſero turgida conſpicitur, Chirurgus forcipe illam ſauciet

ut ſeroſus humor exeat. 5. Quando folia Braſſicæ ad manus ſunt, ulcerata pars aperta per ea vel alia ſervatur. 6. Chirurgi autem plerumque imponunt Empl. de ſperm. Ceti, Empl ſperm. Ranar. de Minio, Ceruſſæ vel aliud quodcunque. 7. ſi ſcopus Medicis ſit, ut ulcerata pars diutius aperta ſervetur, aliquantum pulveris Cantharidum ulceri inſpergunt, unde fluxus ſeri diutius continuatur. 8. Si vero ulcus inde malignam induat naturam, Melle Roſaceo illinendum.

Cap. III. VIRES.

Plura ſunt inſecta, quæ, more Cantharidum acrioribus ſpiculis ſeu particulis ſcatent, ex. gr. Oniſci, Coccionellæ, Grylli, Larvæ Phalænarum, &c. Dum Liſterus aliquando pyxides aliquot repurgaret, in quibus Larvæ Phalænarum in perfectam abierant Metamorphoſin, & pulverem ex his relictum flatu diſpergeret, evolabat pulvis in ejus faciem, quæ inde tota in puſtulas elevabatur, certo indicio, pilos lanamque quarundam Phalænarum non minus veſicatoria ſcatere qualitate, quam ipſæ Cantharides. Immo *Meriana* aliique Surinamum petentes, narrant, ſpeciem Larvarum Lepidopterarum hirtarum ibi reperiri, quas tangere nudis manibus, ſine periculo inflammationis, nemo audet.

Qua ratione hæ acres Cantharidum particulæ vim ſuam exſerant, unde tantam obtinuerunt famam, æque nobis eſt ignotum, ac, cur ſuccus Euphorbiæ, eodem modo ac eæ, puſtulas operetur: Interea, per quotidianam infallibilemque experientiam certiſſimi ſumus, Cantharidum vim eſſe veſicatoriam, easque, haud aliter ac ſubtiliſſimas, novaculas, corporis ſolidas partes diſſecare, fibras rodere, & vaſa Lymphatica perterebrare, adeoqve ubicunque aditus datur inflamationes excitare, qvare etjam unum hoc Medicamentum inter heroica & violenta reponendum, nec ſine ſumma cautione interne propinandum eſt.

USUS

USUS Cantharidum duplex eſt, internus & externus.

INTERNUS uſus, qui apud veteres magis receptus fuit, a recentioribus Medicis plerumqve rejicitur, quoniam fidem nunquam habere potuerunt medicamento ejusdem indolis, ut omnes partes, quas attingit, diſſecet, præterquam quod a paucis in *Hydrope* deſperata ad hibeantur Cantharides, dum, haud aliter ac interna Paracenteſis, vaſa Lymphatica diſſolvunt & apertam viam ſero per alvum veſicamve reddunt; quare etjam ab Hoffmanno tom 3. p. 541. inter ſpecifica in Hydrope numerantur, præſertim ob vim earum ſummam in pellenda urina ſeu aqua Hydropicorum. Ex obſervationibus autem *Liſteri* evidenter conſtat, ejusmodi corroſiva potius palliativa dicenda, quam vera & genuina medicamenta; quamobrem etjam ægri quibus Eſſentiam Cantharidum propinavit, initio quidem ab his malis æque ac paracenteſi externa non nihil levati fuere; brevi tamen omnes inevitabili fato occubuerunt. Dum interne præſcribuntur, omnibus obſervationibus conſtat, eas imprimis aggredi vias urinarias, qvare etjam inter primaria habitæ ſunt *diuretica*, eamque ob cauſſam, a veteribus in *Iſchuria* ſeu omnimoda urinæ ſuppreſſione, tanquam duro cuneo in duro ligno adhibitæ fuerunt; cum aliis diureticis, in Gonorrheis, ad expurgandum virus ſiphiliticum, ſæpe inſignem effectum præſtantes.

Medicamenta, quæ excitant & urgent ſangvinem ad renes, plerumque etjam genitalia, per vaſa Emulgentia petunt, qvæ originem ſuam prope renes habent; quare etjam Cantharides pro valido *Aphrodiſiaco* a veteribus habitæ ſunt, ſed ob noxam quam adferunt, unanimiter hodie apud ſapientiores Medicos in hunc plane uſum exulant. Medicinæ ſtudioſus Upſalienſis Holmiam accedens a viro quodam, Holmiæ habitante, rogatus fuit, ut Electuarium guſtaret ſibi præſcriptum tanquam egregium

Aphrodiſiacum, cujus doſis magnitudinem æquaret glandis; hic neſcius iſti Electuario ineſſe Cantharides, duplam aſſumſit doſin. Ex templo profectus Upſaliam, in itinere, ſine omni tentigine libidinoſa, horrenda ſtranguria una cum Hæmaturia correptus eſt, tantaque vis morbi erat, ut niſi in proximo diverſorio obtinuiſſet & ingurgitaſſet maximam copiam lactis calentis, & dein Upſaliæ redditus infuſum Radicis Althææ hauſiſſet, facile de eo actum fuiſſet.

Debitam circumſpectionem, circa internum ejus uſum, vix, ac ne vix quidem adhibere poſſumus vel accuratiſſime doſin obſervantes, ideoque nulli Cantharidum internum uſum valde ſvademus; ſed potius niſi ſumma urgeat neceſſitas plane exulare jubemus.

EXTERNUS uſus Cantharidum vero maxime proficuus eſt. Pulvis inſperſus mali moris ulcera mundificat, & pus promovet. Ulcera *Cacoëthica* ægerrime, ut notiſſimum eſt, curantur, niſi prius veſicatorium, ex Cantharidibus confectum, applicetur, quod conſumat putrida, ut ulcus purum obtineatur, unde facilius dein ſanatur.

Revulſionis loco inſervit, ut rubefaciens & demum exulcerans. Duæ namque regulæ in Medicina obtinent, quæ maximi ſunt momenti, nempe 1. *Dolor dolorem trahit; 2. Duæ evacuationes ſimul ſtare nequeunt.* Duplici hinc ſcopo Cantharides applicantur, quod ſcilicet irritent, quodque evacuent. Quamobrem hæ uſus frequentiſſimi ſunt, nimirum, cum materia *Arthritica* eſt retrograda ad viſcera nobiliora, ut ad Caput, Thoracem & Abdomen, quare etiam tunc pedibus ſunt applicandæ, ut materia morbifica trahatur ad partes inferiores. Alteri ſcopo inſerviunt Cantharides evacuando ſerum corruptum & ſtagnans, quemadmodum venæ ſectione educitur ex inflammatis viſceribus ſangvis corru-

ruptus. Quando ſubito frigori aperti pori corporis calentis exponuntur, attrahitur & irruit atmoſphæra frigida, unde ſerum corrumpitur, quod vitiatum habet vim multiplicativam uti acidum lactis, unde *Catarrhus*, *Rheumatismus*, *Odontalgia*, *Otalgia*, immo *Febres intermittentes & exacerbantes* derivantur. In hiſce malis utramque ſæpe paginam abſolvit veſicatorium, quod educit corruptum ſerum ipſamque morbi cauſſam tollit.

Applicatur interdum veſicatorium ipſi Thoraci in *Pleuritide*. Certe in Pleuritide ſpuria eximium eſt, cui ſedes eſt in muſculis intercoſtalibus, ut hac ratione per latus exulceratum ſerum corruptum ſeu cruſta inflammatoria evacuetur, & inflammatio verſus exteriora trahatur, ne ad interiores nobiliores ſe diffundat partes; præterquam quod Pleuriticorum ſputum mire ſollicitat & promovet veſicatorium. *Soporoſis* etjam inſervit morbis, capiti impoſitum, abraſis pilis; ut ſerum extravaſatum, vel copioſius ſi adſit, evacuetur. In *Delirio* frequenter adhibetur ad locum a Capite remotiſſimum applicandum, ut trahat impetum ſangvinis ad partes a cerebro remotiſſimas. In *Phrenitide* vero præſtat illud capiti raſo imponere, ſed circumſpecti Medici hic, ſi unquam alias, caute agunt, cum obſervarint veſicatoria copioſiora febrem ſæpe accendere & lingvam ſicciorem reddere, atque inde, ægrum pejus adfici.

Baglivius graviſſimus Medicinæ Auctor in egregia ſua Diſſertatione *de uſu & abuſu veſicantium*, pulchre docet p. 592. §. II. in quibus morbis veſicatoria omnino exulare debent.

Qui graviter vulnerati Capite fuerunt, cum vomitu, defectu ſenſuum aliisque gravibus læſi cerebri ſymptomatibus, dum illis applicabantur veſicantia, nonnulli paulo poſt vehementiſſimis convulſionibus corripiebantur. Alii ſudoribus frigidis, quibus ſuperveniebat mors, paucis interjectis horis aut diebus,

labo-

laborabant; alii sequenti nocte moriebantur. Qui lue venerea semel laborarunt, ab adhibitis vesicantibus summopere læduntur, in quocunque demum morbo adhibeantur; unde nonnisi in maximis sangvinis coagulationibus & morbis soporosis in talibus ægris præscribantur, haud tamen sine debita prudentia. In febribus ardentibus & continuis, in quibus adest magna sangvinis agitatio & impetus. In tempestate anni calida & sicca, atque in ardentioribus pariter temperamentis, regionibus, victus generibus, ætate juvenili &c. In affectibus nervosis cum febre ad ardentem inclinante. In affectibus, comatosis febrium, quæ accedunt ad ardentes. In Morbis pectoris spasmodicis, inflammatoriis, & a salino acri constitutione sangvinis productis, in omnibus, inquit, *hisce casibus in pejus cessisse vesicantia, pluries observavimus.*

Commendat quoque vesicatoria Baglivius in affectibus impetuosis & quidem modo derivandi, modo revellendi animo. Hujus generis sunt, *Dolorifici*, *Chronici:* in Capitis affectibus præcipue *Hemicranicis*, *Ophthalmicis & Odontalgicis* & tandem in *Arthriticis* insultibus recentibus, præcipue quando congestio est seroso acris; magis autem sangvineis congestionibus Phlebotomiæ seu evacuationes sinceri sangvinis utiliores sunt.

Prosunt etiam adversus *Lippitudinem*, præcipue illam, quam humidam vocant; adversus *Lethargum* & si inexpugnabilis dormiendi necessitas hominem urget.

Vesicatoria non operantur in partibus mortuis, sed eo ferocius aggrediuntur vivas; unde separatio vivæ a mortua parte per illa facile obtinetur.

Inter stimulos, certe principem obtinere locum vesicantia, ac omnibus affectibus ante memoratis convenire, Mechanici uno omnes ore fatentur. Quamobrem plurimi morbi, vix ac ne vix quidem curantur, nisi adhibeantur vesicantia: in aliis contra in pejus abeunt, si imprudenter usurpantur.

Ver-

Verbo. Conducunt veſicantia,

1. *Pulſui*, ubi *debilis* obſervatur.
2. *Expectorationem* Pleuriticorum promovent.
3. *Exanthematum* eruptionem augent.
4. *Arthriticis*, ubi materia eſt retrograda, conveniunt.
5. In *Rheumatismo*, *Catarrho*, *Gravedine*, *Coryza*, *Odontalgia*, *Otalgia*, febribus intermittentibus & exacerbantibus proſunt
6. In *Amblyopia*, *Suffuſione*, Lippitudine, Ophthalmia.
7. In *Tuſſi* cum ſputo craſſo copioſo.
8. In *Apoplexia* & morbis Soporoſis.
9. In *Aſthmate* ex repulſa ſcabie.
10. In Convulſionibus ſine febre & in Epilepſia juvant.

Nocent vero inprimis ſequentibus.

1. *Plethoricis*, *juvenibus* calidis, conſtitutione aëris calida, Macilentis.
2. *Siphiliticis* & iis, qui antea Siphilitide laborarunt.
3. *Febribus ardentibus* ſeu Phlogiſticis & Phrenitidi.
4. *Gravidis*, Calculoſis, Menſtruantibus.
5. *Evacuatoriis* morbis.
6. *Convulſionibus*.

S. D. G.



Min VÅN,

Att spanska flugan känna rätt,
Och hennes kraft med fördel bruka,
Till önskad lindring för de siuka,
Ej sker, som mången tror, så lätt.

Erfarenhet din lärdom ökt,
Uti din konst du intet felar,
Din hand så väl, som flugan, helar,
Jag har det känt och sielf försökt.

En säker lön dig förestår,
På flit förtjenst och heder följa,
Sig måste afund modfäld dölja,
När dygden främst bland dessa går.

Far stilla fort till ärans högd,
Din vetenskap i gerning lyse,
Din omsorg andras välgång hyse,
Den lyckan gör dig värdigt nögd.

P. E.